

NOTAT

18. august 2020

FRA PANDA TIL PANDEMI: TID TIL EN REALPOLITISK TILGANG TIL KINA?

Kontakt:

Seniorrådgiver, Svend Roed Nielsen

+45 25 26 75 23

srn@thinkeuropa.dk

RESUME Den europæiske politiske skepsis mod Kina er tiltaget betydeligt over de seneste år, og coronakrisen har været med til at forstærke denne tendens yderligere. Der er en udpræget bekymring for Kinas voksende magt, ikke mindst økonomisk og teknologisk, hvor kineserne er godt på vej til at overhale EU. En måling foretaget af Tænketanken EUROPA viser, at 62 pct. af danskerne er blevet mere skeptiske over for Kina under coronakrisen.

Selv om denne bekymring i høj grad også gør sig gældende på den anden side af Atlanten, har det ikke været muligt for EU og USA at finde fælles fodfæste over for Kina under præsident Donald Trump. Vælger amerikanerne den demokratiske kandidat Joe Biden d. 4. november i år, kan det skabe grundlæg for et tættere amerikansk-europæisk samarbejde om Kina. Det vil øge chancerne for kinesiske indrømmelser markant, hvis Vesten – anført af EU og USA – formår at stå sammen.

Indrømmelserne kan dog næppe i første omgang forventes at komme på det værdimæssige område, hvor EU traditionelt har stået hårdt fast på forhold som demokrati og menneskerettigheder. Til gengæld kan en realpolitisk tilnærmelse til Kina, f.eks. gennem en form for frihandelsaftale, være med til at presse kineserne til at acceptere regler for global handel og konkurrence og måske på sigt bane vejen for mere fundamentale forandringer i Kina. Det synes i hvert fald klart, at det ikke er i EU's interesse at vende Kina ryggen.

HOVEDKONKLUSIONER:

- Kina vil over de kommende årtier øge sin førerposition som verdens største økonomi. Det udfordrer både EU og USA, der mere og mere vil miste økonomisk styrke og global indflydelse.
- Et præsidentskifte i USA kan give mulighed for, at de vestligt orienterede lande med EU og USA i en styrket transatlantisk alliance kan samarbejde om en politik, som sikrer et mere lige og reguleret økonomisk og handelsmæssigt forhold til Kina, og at europæiske/vestlige spilleregler og værdier får størst mulig vægt i den geopolitiske kamp mod Kina.
- Der er inden for de seneste år kommet en markant mere Kina-kritisk holdning, ikke kun i USA, men også ifølge nye undersøgelser i EU samt hos en række asiatiske lande. F.eks. viser en undersøgelse, som Tænketanken EUROPA har været med til at gennemføre, at 62 pct. af danskerne er blevet mere skeptiske over for Kina under coronakrisen.
- Den større skepsis er begrundet i Kinas økonomiske og teknologiske vækst og styrke samt den mere magtfulde udenrigspolitiske adfærd kombineret med manglende overholdelse af internationale spilleregler inden for handel, forskning og mht. demokrati og menneskerettigheder. Kinas adfærd under Coronakrisen og indgrebene over for Hong Kong har forstærket de negative holdninger.
- Trods den mere kritiske EU-holdning er det ikke i EU's interesse at vende ryggen til Kina. I stedet må EU arbejde for aftaler, som sikrer bedre vilkår for europæiske virksomheder i Kina og begrænser Kinas økonomiske dominans på strategisk vigtige samfundsområder i EU's medlemslande.
- Realpolitisk befinder EU sig i et dilemma, hvor der skal findes en balance mellem handelspolitiske og værdipolitiske interesser. I lyset af Kinas økonomiske størrelse og magtposition vil kontante krav i handelsaftaler om demokrati, menneskerettigheder og sociale- samt arbejdstagerrettigheder næppe blive imødekommet.
- Konkret må EU arbejde for at binde Kina ind i et forpligtende net af handelsaftaler. Det kræver en indsats multilateralt, hvor WTO må reformeres og effektiviseres, og plurilateralt, hvor der må etableres alliancer med ligesindede lande, samt bilateralt med mere effektiv beskyttelse af EU-markedet over for ulig konkurrence kombineret med en offensiv industri og forskningspolitik samt en frihandelspolitik, der kan sikre bedre adgang til det kinesiske marked for EU's virksomheder.

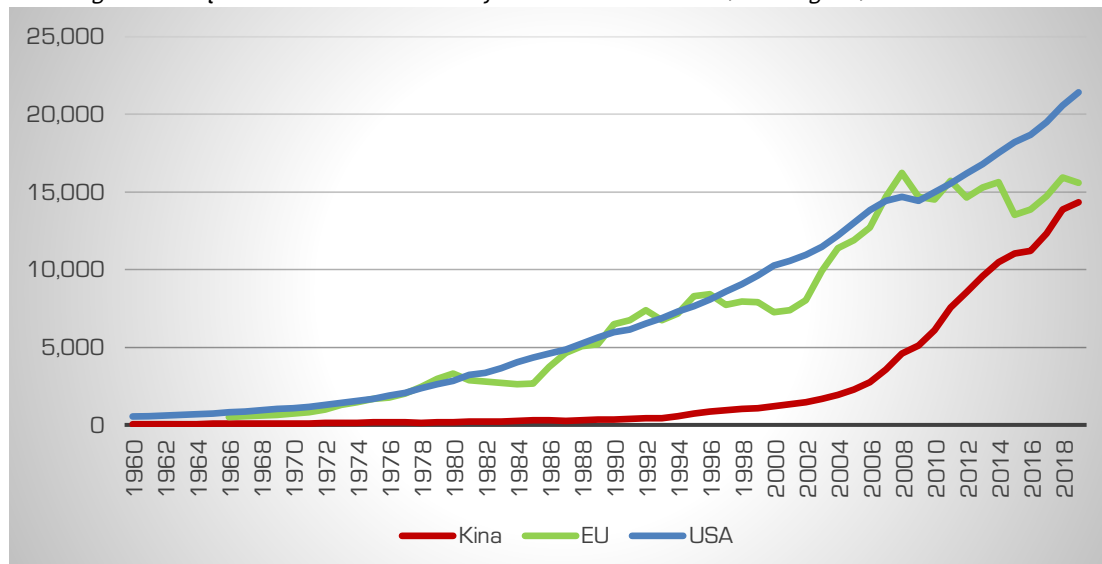
Det er ikke kun i USA, men også i EU og en række asiatiske lande, at skepsissen mod Kina er tiltagende. Kritikken retter sig mod flere aspekter af den kinesiske politik såsom sikkerhedspolitikken, holdningen til demokrati og grundlæggende menneskerettigheder og til den udenrigsøkonomiske politik herunder handelspolitikken. Reelt er det kampen om det globale lederskab, der står på spil. De europæiske lande måtte efter 2. Verdenskrig overlade førertrøjen til USA, som efter Sovjetunionens sammenbrud i 1989 blev verdens altdominerende stormagt. Nu, blot 30 år senere, er Kina økonomisk set en seriøs konkurrent til både EU og USA. Hertil kommer en forventning om, at Kina også militært inden for de kommende årtier vil kunne matche USA på flere og flere områder.

EU og USA har grundlæggende fælles interesser over for et økonomisk og udenrigspolitisk ekspansivt Kina, men chancen for at håndtere den kinesiske udfordring er tæt forbundet med evnen til at samarbejde på tværs over Atlanten. Et samarbejde, som på alle måder har været udfordret under præsident Trump og *America First*-politikken. Efter det amerikanske præsidentvalg den 4. november i år er der muligvis – og forhåbentlig – bedre vilkår for en transatlantisk alliance. Dette gælder i særdeleshed, hvis den demokratiske præsidentkandidat Joe Biden bliver USA's næste præsident, men selv med genvalg til Trump kan afslutningen af valgkampen – hvor Trump har gjort Kina til en af sine foretrukne prygelknaber – medføre, at interessen for at finde fælles amerikansk-europæisk fodslag ift. Kina stiger. Træerne vokser dog næppe ind i himlen uanset udfaldet af valget.

Kinas økonomiske udvikling er imponerende, men også skræmmende i den forstand at den giver Kina en betydelig magt – ikke blot i den asiatiske region, men også globalt. En række lande, herunder EU, er meget afhængige af samhandlen med Kina. Det gælder en lang række varer og produkter, som indgår i europæiske virksomheders forsyningskæder, men det gælder også kritiske produkter som f.eks. medicin og værnemidler, hvilket Covid-19-pandemien med al tydelighed har synliggjort. Endelig har den kinesiske stat foretaget massive investeringer i kritisk infrastruktur, bl.a. i Europa. Nedenstående figurer viser den dramatiske vækst i Kinas økonomi.

Figur 1: Voldsom vækst i den kinesiske økonomi

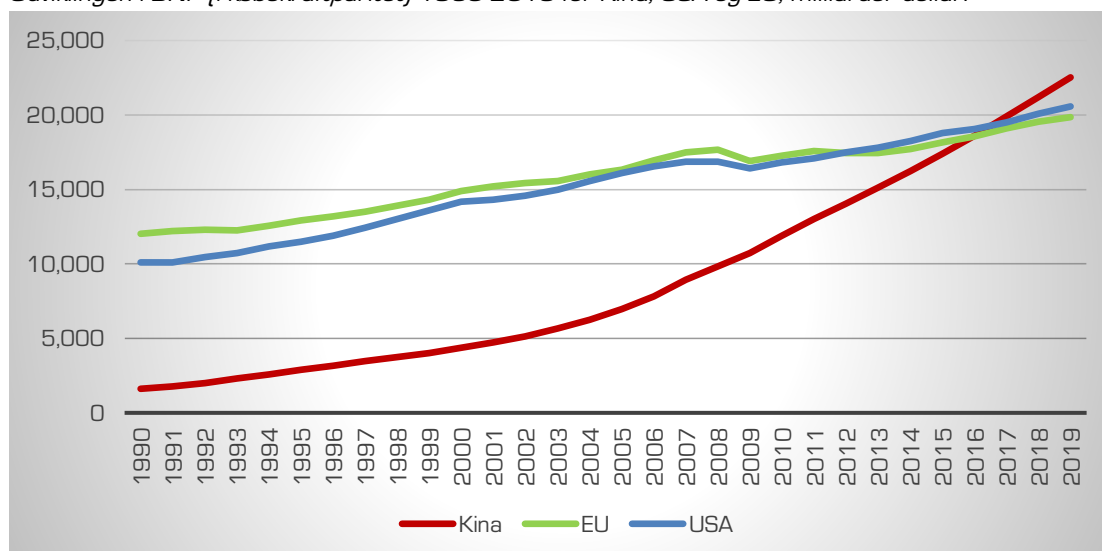
Udviklingen i BNP (målt ved markedskurser) 1960-2019 for Kina, USA og EU, milliarder dollar.

Kilde: Tænk tanken EUROPA på baggrund af data fra The World Bank.

Figur 2: Den kinesiske købekraft overhaler EU og USA

Udviklingen i BNP (i købekraftparitet) 1960-2019 for Kina, USA og EU, milliarder dollar.

Kilde: Tænk tanken EUROPA på baggrund af data fra The World Bank.

Den amerikanske økonomi er stadig førende jf. figur 1, hvor BNP er målt ved omregning til US dollars efter markedsvallutakurser, men målt i købekraftparitet blev Kinas økonomi verdens største allerede i 2017 jf. figur 2. Selv om væksten i Kina er faldet fra godt 10 pct. årligt til ca. 6,5 pct. i 2019, så forventes de kinesiske vækstrater i mange år fremover at være to-tre gange så høje som vækstraterne i USA og i EU. Coronakrisen kan gøre forskellen endnu større. Kina forventes således at øge sin globale økonomiske dominans i de kommende årtier.

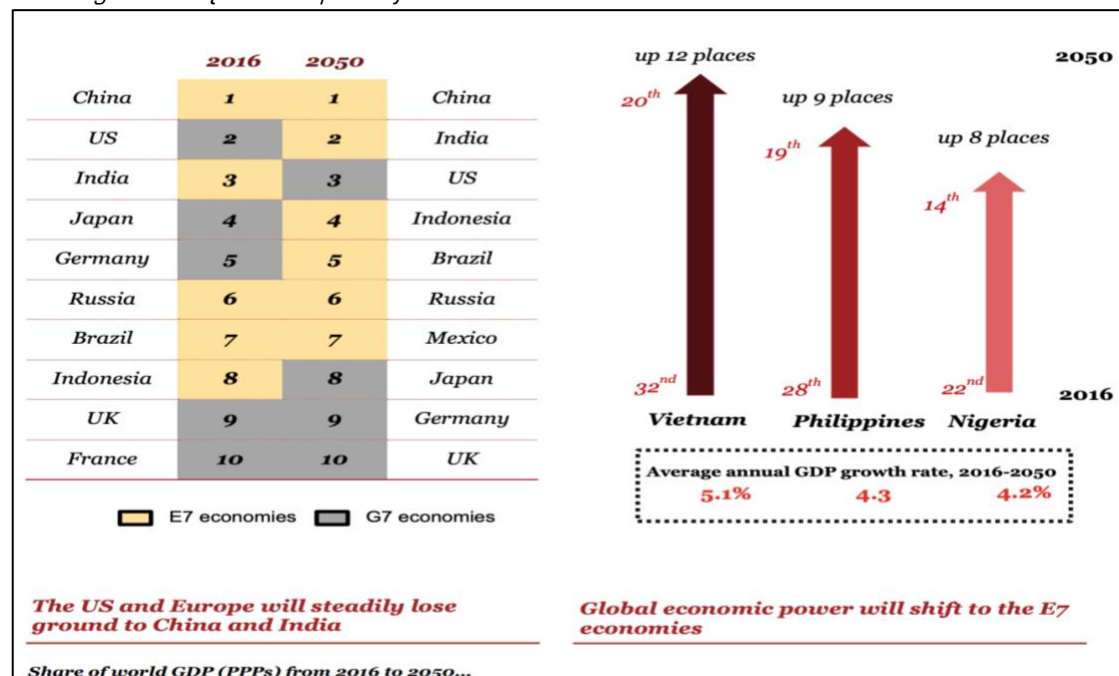
Vækstøkonomier vil overhale "de gamle"

Samtidig forventes den stærke kinesiske vækst i højere og højere grad at komme fra højteknologiske produkter. Ifølge en undersøgelse fra Akademiet for de Tekniske Videnskaber (ATV) har Kina nu tre ud af verdens ti førende teknologiudviklingscentre. I toppen er: 1. Beijing, 2. Boston, 3. Hong Kong/Shenzhen, 4. London, 5. San Francisco Bay Area, 6. Seoul, 7. Shanghai, 8. Sydlige Californien, 9. Sydtyske område, 10. Tokyo. Det Asiatiske område har altså hele fem tech-centre i top-10, mens Europa kun har to og kun ét i EU-27.

I 2017 konkluderede konsulenthuset PWC i sin prognose for den globale økonomiske orden i 2050, at en række store vækstmarkeder vil have en økonomisk vækst, der samlet vil være dobbelt så høj som væksten i "de gamle" G7-lande. I 2050 vil de to største økonomier målt ved købekraftparitet være Kina og Indien, herefter USA på tredjepladsen efterfulgt af Indonesien. EU-27 vil have en samlet økonomi på under 10 pct. af den globale økonomi.

Figur 3: Vækstmarkeder overhaler "gamle" økonomier frem mod 2050

Udviklingen i BNP (købekraftparitet) frem til 2050.

Kilde: The Long View – How will the global economic order change by 2050?, PWC, 2017, <https://www.pwc.com/gx/en/world-2050/assets/pwc-the-world-in-2050-full-report-feb-2017.pdf>.

I en nylig opdatering af prognoserne vurderer PWC, at coronakrisen ikke afgørende vil ændre på den langsigtede prognose, og Kina vurderes til at komme bedre og hurtigere ud af krisen end EU og især USA. Denne type langsigtede prognoser er naturligvis behæftet med stor usikkerhed, men tendensen er klar: De hidtil økonomisk førende vestlige lande – USA og EU-landene – vil på kun få årtier miste deres dominerende position til Kina, som bliver den nye globale økonomiske leder tæt fulgt af Indien og andre asiatiske lande.

Kina har også brug for Vesten

I løbet af de seneste år er først USA og nu også EU blevet markant mere kritiske over for det stadig mere magtfulde Kina. Det er dog ikke i amerikansk eller europæisk interesse at vende ryggen til Kina – hverken økonomisk, handelsmæssigt eller politisk. Vi er nødt til at finde samarbejdsmodeller, hvor EU sammen med USA og andre vestlige lande kan søge at beskytte sine økonomier, virksomheder og værdier bedst muligt.

Kina og andre vækstlande har på deres side også store udfordringer, som de bedre kan løse i samarbejde end i en konflikt med de vestlige lande. Det gælder f.eks. kampen mod den globale opvarmning. Forudsætningen for, at Kina kan fortsætte sin økonomiske vækst, er, at landet kan undgå at blive fanget i en "mellemindkomst-fælde" med stagnerende produktion og lavvækst. Denne har ramt mange udviklingslande. Kina må løse udfordringen med en stadig ældre befolkning, omstillingen fra eksportdrevet vækst til en mere forbrugerdrevet vækst samt en opgradering af store dele af produktionen til mere videnstunge og højteknologiske produkter. Hertil kommer at økonomien i højere grad skal drives frem af egen forskning og udvikling frem for "lån" fra vesten. Kina er også nødt til at investere i et bedre miljø, hvilket vil kræve ressourcer og reducere deres konkurrenceevne. Mange statsdirigerede virksomheder er ikke tilstrækkelig produktive og skal effektiviseres og evt. omstilles til en mere krævende produktion af forbrugsvarer, hvor de private forbrugere vil stille større krav om f.eks. kvalitet og design.

Under denne omstilling vil Kina forsat have behov for udenlandske markeder og investeringer samt teknologi og råstoffer. Og da høj økonomisk vækst er betingelsen for at det nuværende politiske system i Kina kan overleve, vil den kinesiske stat sandsynligvis være villig til at gå langt for at sikre dette. Det kan give Vesten – især hvis den formår at holde sammen på tværs af Atlanten – en mulighed for at presse Kina.

Værdier klemmes i realpolitisk dilemma

USA og EU er ikke blot udfordret af Kinas voksende økonomiske magt, men også af den kinesiske stats udenrigspolitiske værdier og holdninger. Kina lægger afgørende vægt på fem principper i sin udenrigspolitik: 1. respekt for andre landes suverænitet, 2. gensidig ikke-aggressiv adfærd, 3. ikke-indblanding i indre anliggender, 4. nationernes lighed og 5. hensyn til gensidige fordele. Heroverfor står de vestlige principper for internationalt samarbejde: 1. respekt for fundamentale menneskerettigheder, 2. demokrati og retsstatsprincipper, 3. ordentlig transparent regeringsførelse og 4. samarbejde inden for effektive multilaterale organisationer.

Indenrigspolitisk er det som nævnt helt afgørende for Kinas ledere at kunne levere den økonomiske udvikling, som befolkningen forventer. Det kræver, mener topfigurerne i Kinas Kommunistiske Parti, at al magt er forankret i partiet og at indblanding udefra for at fremme demokrati og menneskerettigheder under ingen omstændigheder tolereres, da det kan udfordre partiets magt. EU og andre vestlige lande står derfor i et dilemma, hvor det realpolitisk vil være nødvendigt at udvikle samarbejdet med Kina på det økonomiske og handelsmæssige område, men hvor man næppe kan forvente kinesiske indrømmelser på det værdimæssige område.

Et samarbejde med en stormagt som Kina vil ikke være muligt, hvis vi lægger afgørende vægt på, at samarbejdet alene skal ske efter vestlige spilleregler og baseret på vestlige værdier. Omvendt kan et tættere økonomisk og handelspolitisk samarbejde måske på sigt bane vej for, at kineserne også på det værdipolitiske område med små skidt kan åbne for ændringer. Vi kan – og skal – i dialogen med Kina kunne markere, hvad vi mener og står for, både multilateralt i FN-regi, gennem en fælles EU-politik og bilateralt i en løbende dialog med Kina. Alternativet – at vende Kina ryggen med store økonomiske og geopolitiske konsekvenser til følge for f.eks. EU – er ikke attraktivt, og vil sandsynligvis gøre Kina endnu mindre modtagelig overfor forandringer. Men det er en særdeles delikat balance som stiller ikke mindst EU i et svært dilemma.

Når det kommer til konkrete aftaler om økonomisk og forskningsmæssigt samarbejde samt aftaler om handel og investeringer kan vi ikke – som ved mere vestligt orienterede lande – forvente at aftaler med Kina kan ledsages af krav om overholdelse af vestlige regler for demokrati, menneskerettigheder samt internationale standarder for social- og arbejdsmarkedsforhold. Står vi fast på

disse krav, vil vores samhandel med og investeringer i Kina falde markant over de kommende årtier. Samtidig vil de omkringliggende asiatiske lande blive mere og mere integreret i og afhængige af Kinas økonomi. En udvikling, der ikke er i vestlig interesse. Accepterer vi derimod, at samarbejdet med en stormagt som Kina er anderledes end samarbejdet med f.eks. Mexico eller Canada, så kan EU (og USA) få betydelige økonomiske fordele af en voksende kinesisk økonomi og marked. Samtidig kan vi på andre måder søge at understøtte forandringer mht. menneskerettigheder og demokrati i Kina. Forandringer, som den kinesiske befolkning muligvis selv i stigende grad vil efterspørge.

Sammenhold og nye værktøjer

Forudsætningen, for at EU kan påvirke Kina, er først og fremmest, at EU-landene holder sammen. De østeuropæiske landes forsøg på at etablere deres egen dialog og politik over for Kina med konkurrerende årlige topmøder uden om EU må ophøre. Er der særlige ønsker fra denne landekreds, må det indarbejdes i den samlede EU-strategi over for Kina. Dernæst er det afgørende, at USA og EU formår at danne fælles front over for Kina.

Der må reetableres et transatlantisk samarbejde med sigte på om ikke fælles så dog koordineret adfærd over for Kina. Der er klare fælles interesser mellem EU og USA ift. Kina, og Trumps forsøg på at gennemføre en *America First*-handelspolitik over for Kina har ikke båret frugt. Blicher det Demokraternes kandidat Joe Biden, der overtager ledelsen i USA fra 2021, er der en ny mulighed for, at EU og USA kan indlede styrke samarbejdet på det økonomiske og handelsmæssige område over for Kina. EU og USA må også række ud til vestligt orienterede lande i det asiatiske område såsom Japan, Sydkorea, Australien m.fl. og inddrage dem i en fælles indsats. Samlet betyder det, at EU må søge samarbejde med Kina både multilateralt, plurilateralt og bilateralt.

Hertil kommer, at værktøjskassen med økonomiske og handelspolitiske tiltag skal udbygges. Det kan f.eks. ske med forslag skitseret nedenfor.

1) Revitalisere det multilaterale handelssamarbejde via et reformeret WTO.

Målet er at binde Kina og de nye store vækstøkonomier ind i et revideret og opdateret multilateralt samarbejde på handelsområdet. Det bliver svært, men første skridt er, at der samles en bred kreds af vestligt orienterede lande fra Asien, Afrika, Mellemøsten og Latinamerika, som sammen med EU og USA kan presse på for at sikre en reformpakke, der kan opnås enighed om. I WTO er kravet nemlig

enstemmighed. EU har internt indledt en proces, som sigter på at fremlægge konkrete forslag til WTO-reformer sidst i 2020, og Kommissionen har peget på følgende områder: mere fleksible regler for forhandling af nye handelsaftaler, reetablering af et effektivt virkende konfliktløsningssystem, klare regler for hvornår et land har ret til at benævnes "udviklingsland" med tilhørende privilegier (Kinas status p.t. er udviklingsland), nye regler der kan håndtere de nye handelsudfordringer som digital handel, statssubsidierede/-dirigerede selskaber, respekt for intellektuelle rettigheder, restriktioner mod tvungen teknologi overførsel samt en mere effektiv WTO-overvågning af medlemslandenes handelspolitiske tiltag.

Flere af disse reformer vil styrke WTO's og USA/EU's mulighed for at regulere primært Kinas, men også andre landes, økonomiske og handelspolitiske adfærd. Derfor kan et kompromis have lange udsigter, og det kan blive udvandet, da man nu i højere grad må tilgodese det, de nye store økonomier kræver. Den tid er forbi, hvor EU og USA kan styre WTO.

Det er formentlig ikke realistisk, at WTO igen vil blive et effektivt forum for nye vidtgående globale handelsaftaler. Derimod er der grund til at tro, at WTO kan blive en central organisation for at løse handelskonflikter mellem landene, hvis USA med Biden som præsident vil arbejde for en reetablering af den Appeldomstol, som afgør handelstvister i WTO. Endvidere at WTO mere effektivt kan overvåge medlemslandenes handelspolitiske adfærd og påpege brud på reglerne. Endelig kan WTO blive stedet, hvor nye handelspolitiske udfordringer tages op til debat, og hvor sekretariatet med en ny og forhåbentlig effektiv generalsekretær i spidsen får pondus til at give anbefalinger, der lyttes til.

2) *"Coalition of the Willing": En EU-plurilateral strategi over for Kina*

EU og andre lande kan ikke vente på en WTO-reform, men bør allerede nu søge hurtigere delløsninger i en plurilateral dialog, som Kina ser en interesse i at være en del af eller i det mindste ikke kan ignorere. Plurilaterale handelsforhandlinger finder allerede sted, både inden for og uden for WTO, og de anvendes på områder, hvor det ikke er sandsynligt at opnå tilslutning fra alle WTO's medlemslande. En kreds af lande kan så vælge at forhandle en aftale alene gældende for dem og med forventning om, at flere kan tilslutte sig fremover. Plurilaterale handelsforhandlinger er anvendt inden for en række område, herunder handel med serviceydelser, international investeringsdomstol, handel med miljøprodukter og e-commerce.

En plurilateral dialog, der skal angribe problemer i samhandelen med Kina, skal for at være effektiv være baseret på et samarbejde mellem EU, USA samt en række andre lande, herunder Kinas store samhandelspartnere i Asien. Denne landekreds må søge efter fælles flanker i det handelsmæssige samarbejde med Kina. Men landenes forenede markeder vil være så vægtige for kinesisk eksport, at Kina muligvis kan presses til at indgå i samarbejdet for at fastholde konkurrenceevnen – eller i det mindste er nødt til at tilpasse sig det, der aftales.

3) "EU First-strategi": Styrket bilateral dialog mellem EU og Kina

EU's nuværende bilaterale dialog med Kina tager afsæt *EU-China 2020 Strategic Agenda for Cooperation* samt *EU 2016 Strategy on China* og *EU-China-A Strategic Outlook*, der blev vedtaget af Det Europæiske Råd i marts 2019.¹

Det sidstnævnte papir indeholder en række anbefalinger, som skal fremme EU interesser over for Kina. På det økonomiske og handelsmæssige område er der følgende særligt vigtige anbefalinger: 1) reform af WTO, 2) afslutning af en bilateral investeringsfremmeaftale senest 2020, 3) EU-tiltag til imødegåelse af kinesiske subsidier herunder via statsejede virksomheder, 4) sikring af EU's strategiske interesser ved en mekanisme til screening af udenlandske direkte investeringer og endelig 5) bedre adgang til det kinesiske marked for offentlige udbud.

Nogle af disse tiltag er nu under behandling, og EU-Kommissionen har argumenteret for og fået medlemslandenes støtte til at man i første række skal koncentrere sig om disse emner, inden man tager nye områder op. Siden vedtagelsen af EU's Kina-strategi i begyndelsen af 2019 er de handelspolitiske resultater mellem EU og Kina stort set udeblevet, og forhandlingerne om en investeringsaftale kan nu vanskeligt nå at blive afsluttet i år som aftalt.

Kina har samtidigt med sin "Made in China 2025"-strategi signaleret en målrettet satsning på selv at producere de højteknologiske produkter, som vestlige firmaer hidtil har leveret til det kinesiske marked. Dette er hovedårsagen til, at konflikten mellem EU og Kina er spidset til, og hvor Kina nu ses som en "Systemic Rival" af EU mere end som en partner. Den mere skeptiske linje over for Kina kom klart til udtryk ved det årlige topmøde mellem EU og Kina i juni 2020, hvor Kommissionen

¹ EU-China 2020 Strategic Agenda for Cooperation, https://eeas.europa.eu/archives/docs/china/docs/eu-china_2020_strategic_agenda_en.pdf; EU 2016 Strategy on China, <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11252-2016-INIT/en/pdf>; EU-China-A Strategic Outlook, <https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/communication-eu-china-a-strategic-outlook.pdf>.

kritiserede Kinas manglende vilje til at arbejde sig hen mod en handelspolitik, der lever op til deres WTO-medlemskab samt Kinas manglende respekt for indgåede aftaler med EU som f.eks. en investeringsaftale inden det kommende årsskifte.

Fra panda til pandemi

Coronakrisen har forværret konflikterne, og der er fra EU's side frygt for, at Kina vil udnytte de økonomiske problemer som en række EU-lande og EU-virksomheder vil stå i. Kinas aggressive "maskediplomati", hvor man har søgt at iscenesætte sig selv som den store redningsmand i coronakrisen, har fejlet i langt de fleste EU-lande, hvor befolkningerne er blevet mere kritiske overfor Kina under krisen. Dette dokumenterer en undersøgelse som Tænketanken EUROPA har udarbejdet sammen med den europæiske tænketank European Council of Foreign Relations under coronakrisen.² Det gælder også i Danmark, hvor vi på få år har bevæget os fra entusiastiske modtagere af kinesiske pandaer til en situation, hvor 62 pct. af danskerne ifølge undersøgelsen har fået et mere negativt syn på Kina. Den seneste udvikling i Hong Kong har kun øget kritikken.

Det er hverken i EU's eller Kinas interesse at denne konflikt yderligere udbygges. Derfor er der gode politiske og økonomiske argumenter for at EU ser på muligheden for et styrket bilateralt handelssamarbejde på mere fair og lige vilkår. Dette er givet også baggrunden for at det tyske EU-formandskab holder fast i planerne om et ekstra topmøde med Kina i Leipzig i september i år.

I EU's politik over for Kina er der behov for både at styrke de defensive forsvarsværker og samtidig arbejde med en mere offensiv linje. De defensive tiltag skal beskytte EU-virksomhederne bedre på deres hjemmemarked over for ulige konkurrence fra kinesiske selskaber og samtidig gøre virksomhederne mere konkurrencedygtige på de globale markeder. Derfor er der behov for, at EU udbygger og styrker det indre marked samt gennemfører en mere ambitiøs industri-, konkurrence-, forsknings- og klimapolitik. Den nye Kommission har allerede fremlagt en række forslag på disse områder, og nu er det op til medlemslandene at levere.

Handelspolitikken skal i brug

Handelspolitikken må også anvendes, både defensivt til at beskytte virksomhederne i EU mod kinesisk dumping og opkøb af strategiske dele af den

² Ny europæisk måling: EU-samarbejdet bør styrkes efter corona, Tænketanken EUROPA, 2020, <http://thinkeuropa.dk/vaerdier/ny-europaeisk-maaling-eu-samarbejdet-boer-styrkes-efter-corona>.

økonomiske infrastruktur. Samtidig er der behov for en mere offensiv EU-handelspolitik, som sigter på at skabe mere lige adgang til det store og stærkt voksende kinesiske marked. Én mulighed, der bør undersøges, er muligheden for at indgå en frihandelsaftale (FTA) for derved at binde Kina i en WTO-medholdelig aftale, som de får svært ved ikke i rimelig grad at overholde. Med udsigten til et stadig stærkere og selvbevidst Kina er det i EU's interesse at indlede en dialog om en frihandelsaftale nu. Det bliver næppe en så omfattende aftale, som dem EU senest har indgået med f.eks. Canada og nu forhandler med New Zealand. Kernen vil givet være traditionel handelsliberalisering med toldnedsættelser for såvel industri- som landbrugsvarer, hvor Kinas toldsats er generelt er dobbelt så høje som EU's – og på visse særligt interessante sektorer endog endnu højere. På serviceområdet er der ligeledes restriktioner især på den kinesiske side, hvilket også gælder offentlige indkøb. Desuden er der en lang række tekniske og bureaukratiske handelshindringer på det kinesiske marked, som må reduceres eller fjernes.

Det er klart, at EU vil få den største økonomiske gevinst af en frihandelsaftale, idet EU's marked er meget mere åbent end det kinesiske. En af forklaringerne på, at Kina alligevel er interesseret i en frihandelsaftale, er, at øget international konkurrence kan medvirke til Kinas omstilling til mere forbrugsvareproduktion, lukning/omstilling af ineffektive statsvirksomheder samt den opgradering til mere avancerede produkter, som Kina nu står overfor. Desuden kan en frihandelsaftale skabe mere sikkerhed og forudseelighed i en situation, hvor Kina hos mange udviklede lande nu bliver mødt med langt mere skepsis samt sanktioner og andre handelsbegrænsninger. Det gælder ikke mindst fra USA. Kina har haft store fordele af de mange europæiske virksomheder, som har etableret sig i Kina. Alene fra Tyskland tæller det ikke mindre end 5.500 virksomheder. Nu er mange af disse ved at se på alternative lokaliseringmuligheder, dels som følge af de fortsatte problemer på det kinesiske marked, dels for at få flere og dermed mere sikre forsyningskæder. Samtidig er der voksende modstand mod kinesiske digitale firmaer på EU's markeder, og der indføres en mere og mere vidtgående screening af kinesiske investeringer i EU, så også Kina vil tabe på en fortsat og evt. øget konflikt med EU.

En Demokratisk præsident i USA vil også have behov for at søge bedre handelsaftaler med Kina, men givetvis på en anden og mere WTO-medholdelig måde end Trump-administrationen. Dette kan trække i retning af enten en mere samlet USA-Kina-handelsaftale eller en række delaftaler, der samlet vil svare til en begrænset frihandelsaftale. EU og USA kan i disse bilaterale forhandlinger med Kina bakke hinanden op og dermed vinde forhandlingsstyrke.

EU må her undgå, at europæiske virksomheder stilles ringere end deres amerikanske konkurrenter på det, der snart bliver verdens markant største marked. EU's forhandlingsproces er ofte langsommere end USA's, så vi skal ikke for sent i gang med i første række de interne overvejelser om den videre strategi over for Kina og et evt. forhandlingsmandat til Kommissionen for en aftale.

Et reelt politisk problem med at starte debatten om en frihandelsaftale er at en sådan aftale traditionelt ses som en tilnærmelse økonomisk og politisk mellem de to parter. Der er ikke i EU stemning for nogen tilnærmelse lige nu, og den mere skeptiske holdning over for Kina kan blive brugt som argument mod en aftale. Dette er dog ikke den korrekte analyse, når man skal vurdere de reelle effekter af en potentiel frihandelsaftale mellem EU og Kina. Kina er allerede nu den stærke part på en række områder, og det vil hurtigt blive mere og mere udtalt. Derfor er det EU, der vil vinde ved at prøve at aftale klare internationale spilleregler i form af en frihandelsaftale, mens det endnu er muligt.